

Tines de les Balmes Roges

El Pont de Vilomara i Rocafort

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Serra de Puig Gili

Coordenades:

Latitud: 41.69248
Longitud: 1.91956
UTM Est (X): 410090
UTM Nord (Y): 4616197

Classificació

Número de fitxa 08182 - 228
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: L'estat general de conservació és correcte, tot i que hi ha parts de les tines i les barraques que tenen manques d'elements i es troben plenes de runa. La resta de la balma té runa a l'interior.

Protecció Legal

Tipus de protecció: BCIN

Europea – Atributs National Monument Record – Agricultura

inspire:

Observacions protecció: BCIN com a Zona d'Interès Etnològic (DOGC 7642, de 14 de juny de 2018)

Data aprovació: dt., 12/06/2018 - 12:00

Número inventari Sí (IPA36267)

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Pública

Titular: 08181A014000030000OI
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dv., 10/08/2018 - 02:00

Descripció

Aquest conjunt de tines estan obrades aprofitant la balma com a sostre i com a paret. Conjunt format per dos grups de tines separades 42 m entre elles. El primer grup situat a la banda oest està format per dues tines, una barraca i una construcció auxiliar de planta rectangular. Les dues tines són de planta circular, construïdes en pedra amorterada i en alçada arriben just sota la roca de la balma. El dipòsit és revestit amb cairons amb morter de calç. L'entrada es fa des de la part superior de la barraca central, a través d'obertures rectangulars sense llinda i des del sostre de la barraca a través d'una rampa d'accés de terra i pedra situada al lateral de la tina número 2. La tina núm. 1 té una fondària de 2,40 m i un diàmetre de 2,08 m, presenta una finestra a la part superior. La tina núm. 2 fa 1,92 m de diàmetre i 2 m de fondària. Ambdues estan separades per una barraca al mig en la que s'obren les boixes al seu interior, estan emmarcades amb pedra carejada. La coberta de la barraca és plana i lleugerament inclinada feta amb lloses de pedra, i forma un replà per poder abocar el raïm a través de les obertures que se situen a la part superior. El segon grup de tines està situat a la banda est de la balma, format per una tina i una barraca situades dins una edificació auxiliar que aprofita la balma per al tancament en la part més profunda (5 m) i ampla (24,20 m), està delimitada per un mur exterior amb una porta d'accés al recinte, 232també alberga les menjadores, cosa que indica que es podria haver utilitzat per guardar-hi ramats. La tina núm. 3 és de planta circular, de 2 m de diàmetre i el seu broc dóna a l'interior d'una construcció de planta quadrada annexa a la tina adossada al cantó oest. Per a l'accés al dipòsit hi ha una rampa de pedra coberta amb sorra. El mur del dipòsit és de pedra i morter de calç i presenta l'interior revestit de cairons. El conjunt presenta 2 barraques i 2 edificacions auxiliars. Al primer grup hi trobem una barraca ubicada entre les dues tines, i una edificació auxiliar adossada a l'est de la tina núm. 2. Ambdues empren l'aflorament de la roca com a parament nord. La barraca de planta rectangular fa 1,55 x 2,50 m. Els murs són de pedra seca i la coberta és amb volta amorterada, plana a l'exterior. L'entrada de 75 x 130 cm, amb dos muntants verticals i la llinda en arc rebaixat. Al seu interior observem un amagatall al parament oest; una banquetta de 70 cm d'amplada al llarg de tot el parament nord, i els dos brocs de les tines, cadascun d'ells emmarcat en un quadre de pedra. L'edificació auxiliar és de planta rectangular (3,80 x 2,15 m). Els murs són de pedra amorterada sobre els que recolza el voladís que pren contacte directe amb la roca de balma. El gruix de les parets és de 43 cm. La porta d'entrada de 130 x 200 cm d'alçada, té dos muntants verticals sobre els que reposen dos troncs fent la funció de llinda. Al segon grup a dins la balma hi trobem una barraca, a la banda oest de la tina, i altra edificació auxiliar on queden incloses la tina i la barraca. La barraca és de planta irregular (1,90 m d'ample per 2,60 m de llarg). El seu parament est correspon als murs de la tina; el nord i l'oest a la pròpia roca i el sud fet amb pedra amorterada. La coberta és plana i feta amb troncs de fusta com a bigues i lloses de pedra planeres de grans dimensions a sobre. El gruix del parament és de 47 cm. L'entrada, de 65 x 130 cm, presenta encaixos al muntant esquerre i te llinda de pedra de 90 x 17 x 38 cm. L'edificació auxiliar tanca al sud amb un doble mur de pedra amorterada d'uns 70 cm de gruix i 24 m de longitud. Tanca a l'est amb la pròpia balma davant la qual s'enfila un mur de pedra mig enrunat. Al N queda tancat amb la mateixa roca, i a l'oest amb la roca i un petit tram de mur. Al mur que tanca pel sud hi ha una obertura que tancada posteriorment. A l'interior hi ha la base de pedra d'una premsa per al vi a l'inici de la rampa i una menjadora al parament est.

Observacions:

Partint del Pont de Vilomara i en direcció a Rocafort, a 150 m de l'inici de la carretera BV-1224 agafarem el Camí de la Casa Nova que va vorejant la riera de Santa Magdalena i la riera de la Casa Nova fins arribar a la Casa Nova de Sant Jaume. En aquest punt deixarem la pista per agafar el camí

que passa pel mig de la masia fins arribar a la riera. La creuarem i seguirem pel mateix, riera amunt passant pel costat de les tines de la Lluca i les Rates-pinyades. Tot vorejant el Torrent Mal i el Torrent de les Arcades arribarem al Racó dels Manresans. Seguirem el camí fins arribar a un trencall on el camí de l'esquerra ens duria fins la Vall del Flequer i on es troba la tina de l'Olla. El deixarem darrera continuant pel mateix fins arribar a un trencall a mà esquerra que ens durà directament al conjunt de tines de les Balmes Roges. En el mateix recinte interior de la balma i a prop de la tina núm. 3, hi trobem la base d'una premsa de pedra i el forat on es recolzava la biga a la paret de la balma, i que encara conserva una biga ubicada en aquest lloc, tot i que no sembla pertànyer a la premsa.

Història

El Bages està organitzat a l'entorn d'un pla central d'entre 200-300m d'altitud tancat per un seguit de serralades; concretament la serralada de Sant Llorenç del Munt marca un territori muntanyós que domina les anomenades Valls del Montcau, un espai excepcional i singular en el qual una geografia difícil es barreja amb els testimonis d'una intensa activitat humana. Es tracta d'un territori emmarcat en el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, que comparteix espai amb els municipis de Talamanca, Mura, El Pont de Vilomara i Rocafort, Navarces i Sant Fruitós de Bages. Els tres primers municipis destaquen per concentrar un important nombre de tines enmig de les vinyes. La importància del cultiu de la vinya es fa evident, fonamentalment, en la presència de tines a totes les cases i també enmig de les vinyes. La tradició vitivinícola al Bages ha marcat les diferents etapes històriques així com l'evolució dels municipis de la zona, des del segle XI fins el XIX. Al segle XIV són moltes les referències de tines i folladors al costat de les bótes a quasi totes les cases i cellers de la zona, i la tina apareix per primera vegada a documents a la zona del Bages durant el segle XIV. A partir del segle XVI i XVII comencen a generalitzar-se les tines excavades a la roca, amb els dos recipients: un per xafar el raïm i altre per abocar-hi el most i la brisa perquè fermentés; però finalment es va acabar construint un tipus de tina que podia fer la mateixa funció en un únic recipient afegint el brescat, una graella de posts de fusta recolzades a la boca que permetien xafar el fruit i contenir el líquid extret a la inferior. El recipient fonamental per a l'elaboració del vi a partir del segle XVII, fou la tina, de forma circular o quadrada, construïda amb pedra en sec i morter de calç, amb l'interior impermeabilitzat amb cairons envernissats de color vermellós. Cronològicament, les tines excavades a la roca daten de l'edat mitjana, mentre que les folrades amb cairons envernissats es van fer a partir del segle XVII (Ballbé, 1993). L'apogeu de la vinya al segle XVIII obliga a construir més tines a l'exterior de les cases, probablement utilitzades per parcers, mentre que les interiors de les cases eren dels amos. L'expansió dels segles XVIII i XIX es dona quan la fil·loxera afectà les vinyes franceses el 1863, i la demanda de vins catalans augmentà. Però a partir de 1892, començà a afectar la nostra zona. Tot i què es plantaren algunes vinyes amb peu americà, que va mantenir el conreu de la vinya fins a la industrialització, no tornaria a ser mai més un conreu important, abandonant-se progressivament les feixes.

Bibliografia

Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya.
CORTÉS ELÍA, MARÍA DEL AGUA (2017) Inventari de les tines de les Valls del Montcau. Pla Director de les tines a peu de Vinya. Diputació de Barcelona, Ajuntaments de El Pont de Vilomara i Rocafort, Talamanca i Mura. AA. VV. (2005). Tines a les Valls del Montcau. Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Consorci de les Valls del Montcau. Col. Llibres de la Muntanya, 11. Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet. BALLBÉ i BOADA, Miquel (1993). Tines al mig de les vinyes a la comarca del Bages. Quaderns del Centre d'Estudis del Bages, núm. 6.

